

УДК 321.7 (437.6)

ДОСВІД СУЧАСНОЇ СЛОВАЧЧИНИ У ПОБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Власюк Ігор Миколайович,

к. і. н., доцент

Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

Анотація: проаналізовано досвід Словаччини у побудові демократичного суспільства в 90-х рр. ХХ – ХХІ ст., показано характерні тенденції суспільно-політичного розвитку країни в останні десятиліття і роки.

Ключові слова: Словаччина; ЄС; партійно-політична система; суспільство; влада.

Дослідження досвіду трансформації словацького суспільства на сучасному етапі є актуальною темою для української історичної науки, враховуючи євроінтеграційні процеси в Україні.

Серед праць українських науковців, присвячених даній темі, необхідно виділити, зокрема, дослідження: А. Ключковича [2], В. Приходька [3], М. Савчина [5], Ф. Рудича [4], В. Войтовича [1] та ін.

Метою дослідження є аналіз здобутків і проблем сучасної Словаччини у побудові демократичного суспільства.

Словаччина після розпаду Чехо-Словацької федерації пройшла тривалий шлях формування партійно-політичної системи, її стабілізації.

На відміну від Чехії для словацького політичного життя 1990-х рр. було характерним домінування Руху за демократичну Словаччину до 1998 р. [3, с. 113]. Після цього відбувається подальша боротьба за владу та створення різних політичних коаліцій. Це стало характерним явищем при формуванні словацьких урядів. У Чехії за владу боролися в 90-х рр. ХХ ст. переважно Громадянська демократична партія та Чеська соціал-демократична партія.

За останні 30 років Словаччина набула досвіду у демократичних перетвореннях, побудові громадянського суспільства.

Важливим чинником цього процесу стало прийняття країни в члени ЄС у 2004 р. Досвід перебування в ЄС став важливим для цієї держави, оскільки вона змогла реформувати свої суспільні, державні, політичні інституції у напрямі подальшої демократизації, удосконалення судової та інших систем. Словаччина змогла досягти значних успіхів в економічному розвитку.

Однак, проблеми існують, як і в кожній країні. Наприклад, А. Ключкович відмічав зниження участі словаків у суспільних та політичних процесах останнього двадцятиріччя; триває пошук у реалізації потенціалу демократичної моделі суспільно-політичного розвитку [2, с. 6-7].

Місцеві та регіональні вибори 2022 року показали зміну балансу політичних сил та формування партійних коаліцій [1, с. 69].

Сьогодні важливим для розвитку словацького суспільства та його влади є позиції щодо російсько-української війни.

Це впливає і на розстановку політичних сил і на вибори, відносини між владою та опозицією. Відомо, що підтримку Україні неодноразово висловлювала президент Словаччини Зузанна Чапутова.

З іншого боку, опитування показали проросійські настрої частини словацького суспільства [7]. 2023 рік став роком позачергових парламентських виборів, перше місце на яких здобула партія Smer-SD [6]. 15 травня 2024 року було скоєно замах на життя прем'єр-міністра Словаччини Роберта Фіцо, що свідчить про проблеми та розбіжності у словацькому суспільстві [8].

Отже, Словаччина пройшла свій шлях у побудові демократичного суспільства. Для періоду останніх десятиліть було характерним існування коаліційних політичних сил та урядів, позитивні зміни та певні здобутки перебування країни в ЄС, особливо в економічній площині. Останні події засвідчують існування розбіжностей та політичних проблем у словацькому суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Войтович В. Місцеві та регіональні вибори 2022 року в Словаччині: вплив на міжпартійний баланс і структурування політичного простору. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 1(57). 2023. С. 62-70.
2. Ключкович А. Ю. Еволюція моделі суспільно-політичного розвитку в Словацькій Республіці: дис. докт. політ. наук 23.00.02. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 547 с.
3. Приходько В. Політична боротьба в Словаччині в 1993-1994 рр. *Carpatica-Carpatika* / відпов. ред.: М. М. Вегеш, М. П. Зан. Ужгород : Вид-во УжНУ, 2003. Вип. 21: Політологічні студії: історія, теорія, практика. С. 103-113.
4. Рудич Ф. Політичні лідери і стратегії реформ у країнах Центральної і Східної Європи. *Політичний менеджмент*. 2007. № 2. С. 25-46.
5. Савчин М.В. Особливості конституційного переходу до демократичного устрою: Україна та досвід Словаччини. *Ужгородські словацькі наукові читання: історія, культура, політика, право: наук. зб.* / ред. Лендєл М., Мітряєва С., Стряпко А. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. С. 92-101.
6. Собенко Н. Президентка Словаччини доручила Фіцо сформувати уряд. Суспільне новини. 02.10.2023. <https://suspilne.media/585227-prezidentka-slovaccini-dorucila-fico-sformuvati-urad/> (дата звернення: 12.06.2024)
7. Тужанський Д. Розворот від РФ: як Словаччина стала одним із головних союзників Києва. *Європейська правда*. 08.06.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/8/7140833/> (дата звернення: 15.06.2024)
8. Філіпов А. Чому замах на прем'єра Словаччини матиме наслідки і для України. *Європейська правда*. 17.05.2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/05/17/7186169/> (дата звернення: 10.06.2024)